

ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ

25 август 2023 г.

ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА
ВАРИАНТ 2

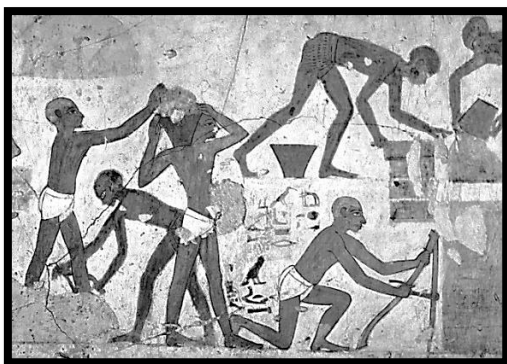
ЧАСТ 1 (време за работа – 60 минути)

Отговорите на задачите от 1. до 15. включително отбелязвайте в листа за отговори.

1. Сюжетът на кое от изображенията съответства на текста?

„Вършейте си, вършейте си,
о, воловце, вършейте си!
Навършейте си слама за кърма,
а зърното – за вашите господари.
Не спирайте, днес времето е прохладно.“

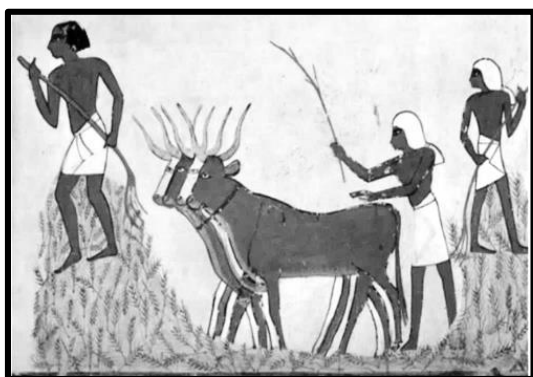
Из „Трудови песни“ от Египет, от времето на XVIII династия, XVI в. пр.Хр.

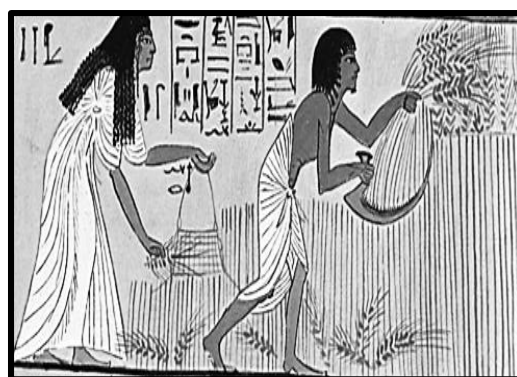
А)

Б)

В)

Г)

2. Името на кой управник, допринесъл за развитието на демокрацията в Атина, е пропуснато в текста?

„Като взел властта в свои ръце, _____ освободил народа и в настоящия момент, пък и в бъдеще, като забранил да се дава под залог „тялото“, т. е. личната свобода. След това той издал закон и отменил всички дългове, частни и държавни, което се нарича сизахтия (б.р. отърсване, отнемане на товар), защото като че ли с това бил снет товар от гърба на длъжниците...“

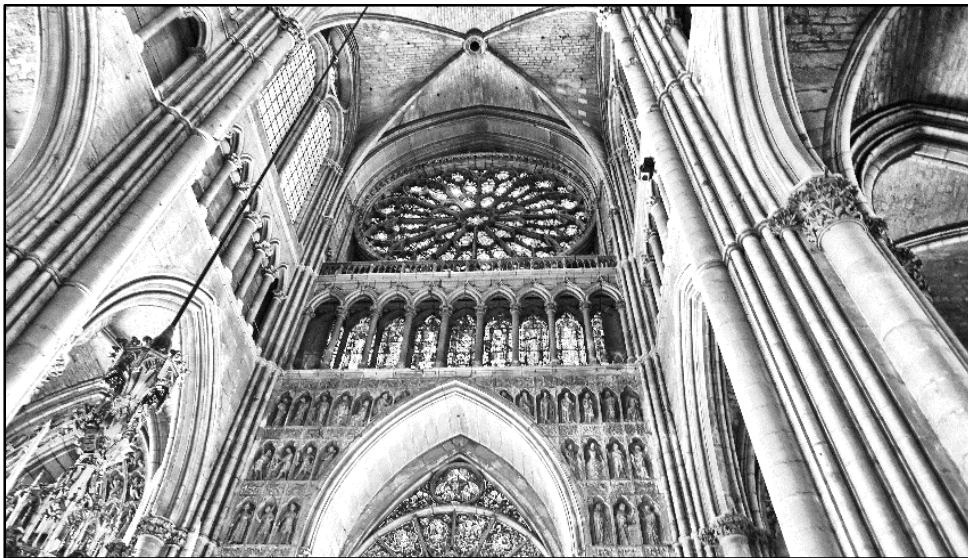
Из „Атинската държава“, Аристотел, IV в. пр.Хр.

- А) Солон
- Б) Пизистрат
- В) Клистен
- Г) Перикъл

3. Каква промяна в управлението на Древен Рим е осъществена от Октавиан Август (27 г. пр.Хр. – 14 г.)?

- А) Обявява се за пожизнен диктатор без да премахва републиканските институции.
- Б) Въвежда републиканското управление и изборност на магистратските длъжности.
- В) Поставя началото на Римската империя, запазвайки републиканските институции.
- Г) Премахва принципа на тетрархията и култа към императора като към божество.

4. Към кой архитектурен стил принадлежи храмът, чийто интериор е представен на изображението?

Интериор на храма „Света Богородица“, Реймс, (Франция), XIII в.

- А) бароков
- Б) неовизантийски
- В) готически
- Г) романски

5. Кой момент от обвързването на васала и сеньора, представен в текста, е пресъздаден в миниатюрата?

„...Графът попита бъдещия си васал дали иска да му служи безусловно, на което васалът отговори: Искам! Той постави ръцете си в тези на графа, който ги обгърна със своите, след което се свързаха с целувка. Второ, след като му оказа дължимата почит, той произнесе следните слова: давам думата си, че от този момент ще служа вярно на граф Гийом и каквото и да се случи, ще му бъда предан до гроб, и няма никога да го предам. След това той се закле пред мощите на светците, а после с жезълът, който държеше в ръка, графът им даде инвеститурата...“

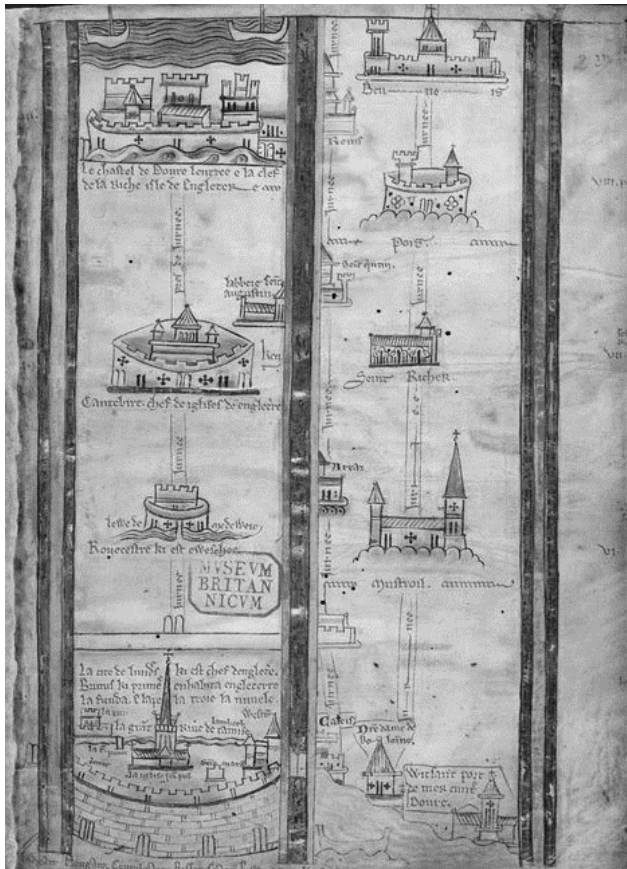
Из „Хроника“, Галберт от Брюж, XII век

- А) показване на взаимна вяност и почит, скрепени с целувка
- Б) вричане в лоялност с ритуално поставяне на ръце в ръце
- В) обещание за вярна служба с клетва върху мощи на светци
- Г) връчване на жезъл и меч пред присъстващите свидетели

6. Коя средновековна практика е представена в източниците?

Източник 1.

Илюстриран маршрут към Йерусалим, в частта от Лондон до Бове, (град в Северна Франция), 1250 г.

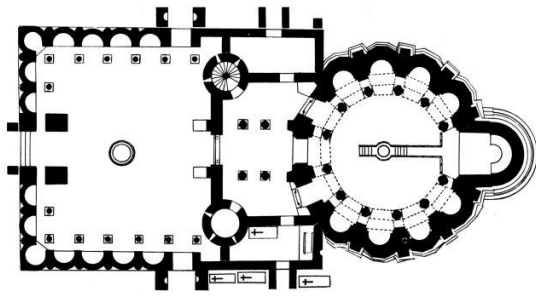
Източник 2.

„Всяко такова пътуване за нас, християните, е израз на желанието и стремежа ни да срещнем Иисус Христос ... то е път към Бога - било като пътуване в определена посока, било като завръщане към духовността, от която сме се отдалечили... Но то не е целта, в крайна сметка. То е само средство за постигане на целта, която е духовното ни издигане и усъвършенстване.“

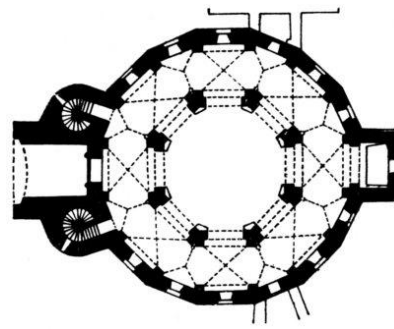
Из статия на проф. Иван Ж. Димитров, pravoslavieto.com

- А) отшелничество
- Б) свето причастие
- В) миропомазване
- Г) поклонничество

7. Към кой архитектурен тип се отнасят посочените планове на църкви?

Фиг. 1

Фиг. 2

- А) кръстокуполна
- Б) базилика
- В) катедрала
- Г) ротонда

8. Кое твърдение отразява ВЯРНО особеностите на елинистическата епоха според картосхемата?

Картосхема на гр. Александрия, Египет, столица на държавата на Птоломеите

- А) Наследява демократичния модел на управление на древногръцките полиси.
- Б) Възприема за единствена религия вярванията на древните египтяни.
- В) Архитектурата е резултат от сливане на елинската и източна култури.
- Г) Прилагат нововъведения във водоснабдяването и канализацията.

9. Кое действие е несъвместимо с политиката на френския меркантилизъм?

- А) отваряне на френските пазари за внос на чуждестранни манифактурни стоки
- Б) силна намеса на държавата чрез субсидиране на френското производство
- В) установяване на високи вносни мита с цел насърчаване на местното производство
- Г) защита на френските търговци при дейността им в чужбина

10. Кой е общият мотив за развитието на синдикалното движение в Англия и Германия, според източниците?

Източник 1.

„Няма нищо дребнаво в мисълта, че за да си намерим работа, сме натикани в навес, ограден с желязна решетка от край до край, извън който предприемач или майстор се разхожда нагоре-надолу с вид на търговец на пазар за добитък, подбирайки и избирайки от тъпна хора, които в нетърпението си да си намерят работа, се тъпчат един друг с крака и където като зверове се борят за шансовете за един ден работа. За да коригираме това положение на нещата, ние създадохме Асоциацията на общите работници.“

Из реч на Бен Тилет, изнесена на среща на Асоциацията на трудещите се в чаената индустрия и общите работници, Англия, 27 юли 1887 г.

Източник 2.

„Отделният работник е безпомощен срещу предприемача. Всеки опит сам да подобри положението си завършва по принцип с поражение. /.../ Единствената му възможност да подобри трайно условията за труд и за живот е обединението с подобните нему. Затова стъпването в профсъюз е жизнена необходимост за всеки работник. Профсъюзът се стреми към повишаване на заплащането при отчитане условията на трудовия пазар, намаляване на работното време, създаване на достойни за човека условия в предприятията.“

Из реч на Август Бебел за задачите на профсъюзите, Германия, 1900 г.

- А) право на участие в управлението на предприятията
- Б) засилване на конкуренцията между отделните предприятия
- В) регламентиране и защита на правото и условията на труд
- Г) обвързване на синдикалната дейност с политическа партия

11. Кое научно постижение има решаващо значение за подобряване на общественото здраве в края на XIX началото на XX век?

- А) прилагане на трансплантациите
- Б) откритията на генетиката
- В) разработването на ваксините
- Г) раждането на биохимията

12. Елисавета Консулова-Вазова и Елена Карамихайлова са сред малкото професионални художнички с академично образование в следосвобожденска България. В началото на XXв. и двете учат в Мюнхенската академия по изящни изкуства, Германия. В кой художествен стил са картините им?

„Пред огледалото“, Елисавета Консулова-Вазова, 1929 г.

„Пред бала“ (по-известна като „Пред огледалото“), Елена Карамихайлова, 1909 г.

- А) сюрреализъм
- Б) импресионизъм
- В) кубизъм
- Г) неокласицизъм

13. Кое събитие е проява на конфронтация между свръхсилите в периода на Студената война?

- А) „Каdifеният развод“ между Чехия и Словакия (1993 г.)
- Б) Кубинската ракетна криза (1962 г.)
- В) Конфликтът между Сърбия и Босна (1992 – 1995 г.)
- Г) Обединението на Германия (1990 г.)

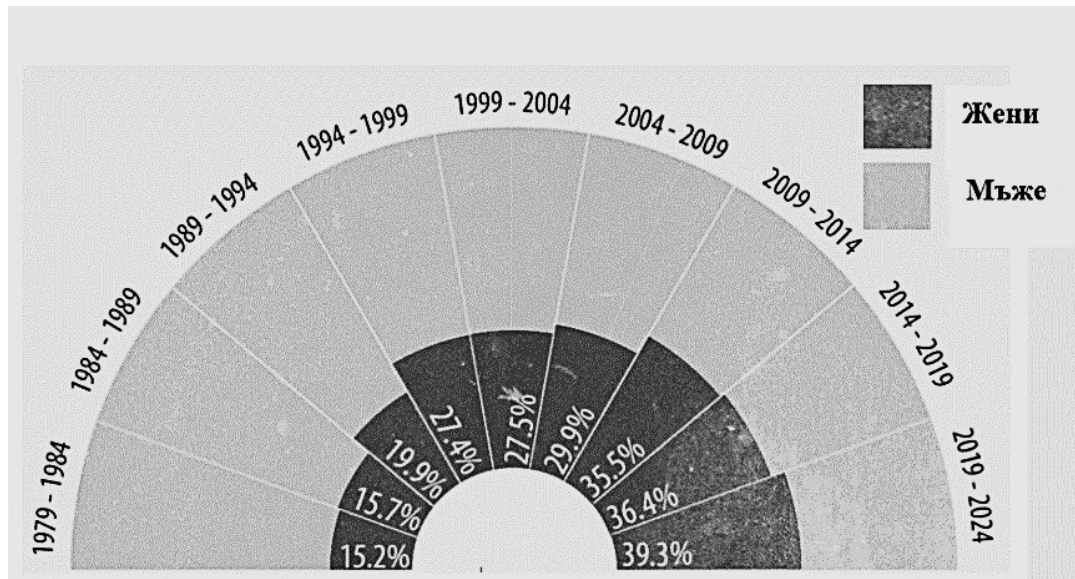
14. Коя структура на ООН играе важна роля за подготовката и приемането на Конвенцията на ООН за правата на детето?

- А) Организацията за образование, наука и култура (ЮНЕСКО)
- Б) Детският фонд на ООН (УНИЦЕФ)
- В) Световната здравна организация (СЗО)
- Г) Съвета за правата на човека (СПЧ)

15. Кое твърдение потвърждава информацията от източниците?

Източник 1.

Дял на жените в Европейския парламент, в проценти, към 31 януари 2022 г.

Източник 2.

„Равенството между половете е основен принцип на Европейския съюз, но все още не е реалност. В бизнеса, политиката и обществото като цяло можем да достигнем пълния си потенциал само ако използваме целия си талант и разнообразие. Използването само на половината от населението, половината от идеите или половината от енергията не е достатъчно добро.“

Из реч на Урсула фон дер Лайен, председател на Европейската комисия, 2020 г.

- А) Равенството между половете в Европейския парламент не е осъществено, затова дялът на жените, от около една четвърт, е постоянна величина.
- Б) Въпреки усилията на ЕС относно равенството между половете то не е постигнато, защото обществото и бизнеса не дават подкрепа.
- В) ЕС не се ангажира с политиката за равенство между половете, затова и дялът на жените в Европейския парламент между ХХ и ХХІ в. не се променя.
- Г) Дялът на жените сред членовете на Европейския парламент постоянно нараства през годините, но остава по-нисък от този на мъжете, въпреки политиката на ЕС за това.

**ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ**

25 август 2023 г.

**ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА
ВАРИАНТ 2
ЧАСТ 2 (Време за работа – 180 минути)**

Отговорите на задачите с номера от 16. до 25. записвайте в листовите за отговори. За всяка от задачите, която има подусловие, първо запишете буквата на подусловието и след нея – Вашия отговор.

16. Прочете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„Отношението на зависимост на един човек от друг, което напомня клиентелата от времето на Римската империя, замества всички възможни институции. Обвързани с клетва, приближените на краля представлявали инструмент за войни и завоевания, а кралят привличал най-верните между графовете. Те на свой ред привличат онези, които могат да им служат – това са васалите. Като възнаграждение за своята преданост васалите получавали от господаря си (от сеньора) земи (феодално имение) – единственото богатство в една система, при която парите са рядкост, а ползването на земите е истинска изгода. Клетвата, положена от васала, и предаването на съответното възнаграждение ставали по своеобразен договор... Феодалното устройство поначало се представя като протекционистко, то изгражда своята йерархична система, според която васалът е подчинен на своя господар. Когато засвидетелства своето верноподаничество, васалът коленичи в знак на покорство, но на доброволно покорство, защото преди да продължи церемонията с размяна на жестове, той заявява: „Аз го желая“.“

Из „История на Франция“, Марк Феро, 2008 г.

Източник 2.

Клетва за вярност, френска миниатюра, XIV в.

- А) Кой са двете основни групи на феодалната йерархична система в Западна Европа?
- Б) Какви са техните взаимоотношения и задължения?
- В) Как се разширява системата от йерархични връзки и зависимости?
- Г) Какво е значението на клетвата за вярност в системата от лични връзки във феодалното общество?

17. На основата на дадения източник в кратък свързан текст от 4-5 изречения обяснете каква е според автора ползата от изучаването на историята за духовното възраждане на българите?

„Съставихме, любезни читателю, с Божията помощ не просто една обикновена история на бащината земя...но там, където беше нужно, добавихме хроника и апология, както обещахме в началото. Понеже историята ще ни представи достоверно и без подправеност отминалите събития, хрониката ще ги подреди във времето, а апологията ще премахне неправдата. ...Защото времето минава бързо и изтича, миналото никога не се връща обратно...И както се казва, без нещо написано, водите на забравата нахлуват в ума на хората...Освен това няма човек, който да не знае какви плодове и каква полза би донесло едно такова четиво на онези, които ще го прочетат. ...Да слуша човек разказите на старите хора, носи голямо удоволствие, но далеч за предпочитане пред тях е писменият исторически разказ, понеже той се връща назад към изреждането на събитията по години и по такъв начин представя делата на древните, че на нас ни се струва, че не само сме живели в предходните времена, но и сме участвали в събитията.“

Из „За древността на бащината земя и за българските дела“, Петър Богдан, (българския католик и първи католически софийски архиепископ), 1667 г.

***апология** – страстна реч или литературно произведение, при което чрез възхвала се отстранява обвинение.

18. Прочетете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„Но както тялото, така и духът се нуждаят от почивка и през по-къси междучасия, за да не се дойде до прекомерност и изнасилване на природата. Затова е твърде полезно и между дневната работа да си даваме по малко почивка, която да прекараме в разговори, игри, шеги, музика и други подобни неща, които ни ободряват и външно, и вътрешно [...]. Всички вярвам са съгласни с това, че дисциплината трябва да се прилага към провинилите се, не затова обаче, защото някой е сгрешил, а за да не сгрешава в бъдеще. Дисциплината трябва да се прилага без раздражение, гняв и ненавист, а с такова безстрастие и чисто сърце, та наказаният сам да разбере, че наказанието му се налага за негова полза [...]. Ако все пак някога се яви нужда от шпори и остен, това можем да направим по-добре с други средства, отколкото с удари – понякога с остра дума или мъмрене пред всички, друг път като похвалим другите [...].

Из „Велика Дидактика“, Ян Амос Коменски, 1657 г.

Източник 2.

„Но аз ще ги (учителите) зарадувам по-много, като им изявя накъсо с какъв начин един учител може да учи лесно стотина деца...ще разделя учениците на десет чина по десет на всеки чин...трябва да са като европейските, да учат друг – друго учението...и като види (чиноначалникът) някого от учениците, че салмува (не слуша), ще го доведе при мене. А аз не ще го плаша, че ще го запра и в неделя да чете, нито ще го бия, ами ще му река да иде да седи на страна доде совершат другите... Ако ли някой стори по-голяма погрешка нему не ще давам два дни или три дни, или една неделя да чете. Но ако е совсем развратено и не ще да се покай, ще го изпъдя да не развратява и другите... ще ги проводя да си играят (учениците), [...] ще идем вси на поляната при другите ученици [...]. Ще ги погледам как си играят: а подир малко ще идем да ядем. И подир пладне пак тъй ще сторим.“

Из „Предисловие, Рибен буквар“, Петър Берон, 1824 г.

- А) Какъв вид училище описва Петър Берон?
- Б) Какви общи педагогически принципи за училищния ред и дисциплината споделят Коменски и Берон?
- В) Какви конкретни мерки предлагат за постигането им?
- Г) С какво идеите на Петър Берон и Ян Коменски, въпреки дистанцията на времето, са актуални и днес?

19. Прочетете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„1. Въпрос: Какво е комунизъм?

Отговор: Комунизмът е учение за условията на освобождаване на пролетариата.

2. въпрос: Какво е пролетариат?

Отговор: Пролетариат се нарича тази обществена класа, която си осигурява средствата за съществуване единствено и само като продава своя труд. /.../.

16. въпрос: Може ли да се унищожи частната собственост по мирен път?

Отговор: Много би ни се искало да бъде така и комунистите ще са последните, които биха се противопоставили. /.../. Но те виждат как развитието на пролетариата във всички цивилизовани страни се потиска и по този начин самите противници на комунистите работят за революцията. /.../

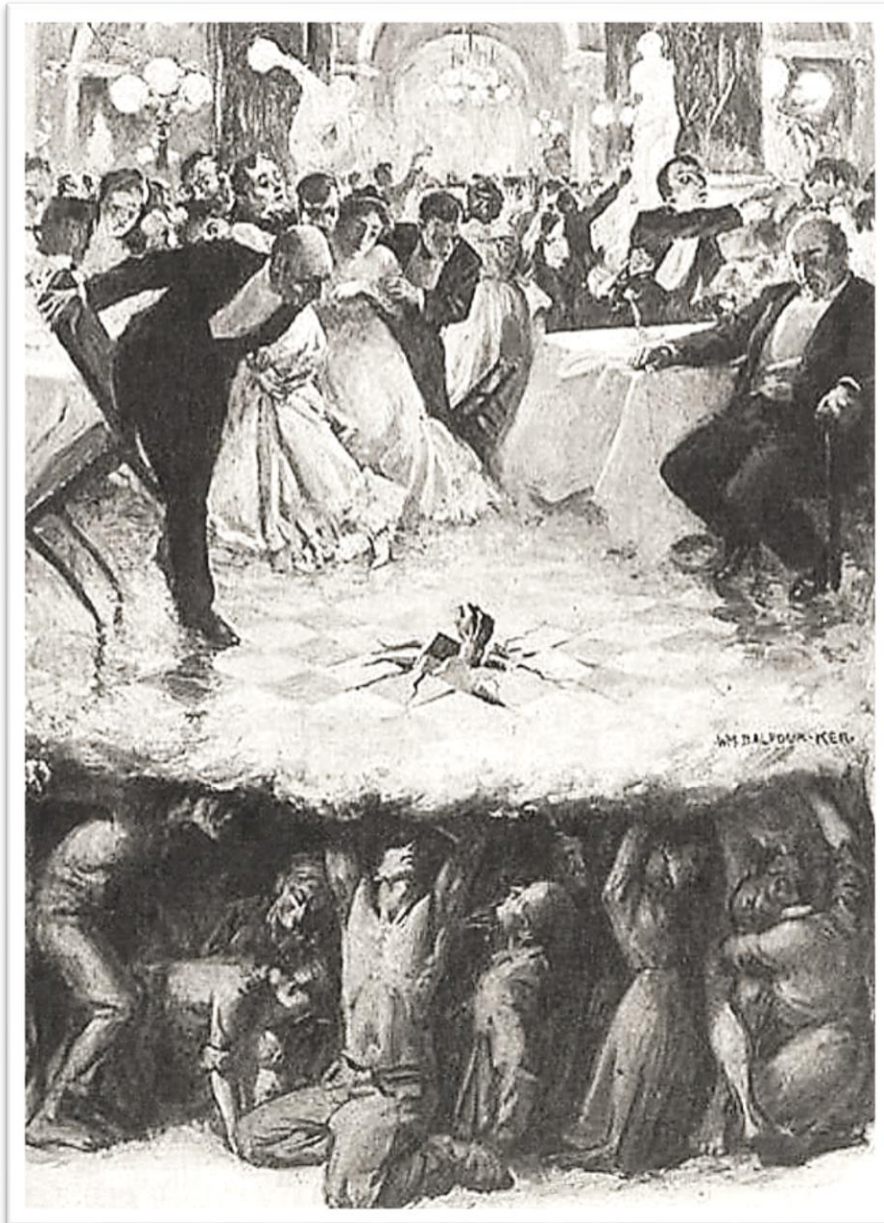
18. въпрос: Какъв ще е ходът на тази революция?

Отговор: Преди всичко тя ще установи демократичен строй и по този начин – политическо господство на пролетариата. /.../. Демокрацията би била съвсем безполезна за пролетариата, ако тя не се използва веднага като средство за провеждане на широки мероприятия. /.../. Най-важни от тези мероприятия са: 1) Ограничаване на частната собственост /.../.

2) Постепенна експроприация на поземлените собственици, фабрикантите, притежателите на железници и кораби /.../. 3) Конфискация на имуществата на всички емигранти и бунтовници, въстанали срещу мнозинството на народа. /.../ 5) Еднаква задължителност на труда за всички членове на обществото до пълно унищожаване на частната собственост. 6) Централизация на кредитната система и на търговията с пари в ръцете на държавата посредством национална банка с държавен капитал. Закриване на всички частни банки.“

Из „Принципите на комунизма“, Фридрих Енгелс, 1847 г.

Източник 2.

„От дълбините“,
илюстрация от
Уилям Балфур
Кер, 1906 г.

- А) Привърженик на кое обществено-политическо течение е авторът на текста?
- Б) Какво представлява революцията, според него?
- В) Кои от предложените мерки отговарят на термина „национализация“?
- Г) Кои идеи, изложени в текста са представени в картината?

20. Прочете източника и отговорете на въпросите.

„Чикаго е като машина, нагрята при високо налягане... Борбата за живот е ожесточена и безпощадна в този огромен град, където се струпват жп линиите, каналите, корабите, подвижните мостове, елеваторите, доменните пещи, леярните, гигантските мелници, стриващи житото за милиони хора... заводите чудовища, машините дъвчещи желязо, механичните чукове с техния шум на гигантските боздугани, свистящият рев, дрезгавият вой на сирените и безкрайните свирки на потеглящите локомотиви. През нощта е същото: същата пещ, от която се издигат към невидимото небе черни облаци гъст дим, осветен от огнените гърла на безбройните комини. В центъра на града бизнесът е обзет от треска. Борсата играе адската си игра. В безкрайните спекулации се създават и разпадат цели състояния, сричат се човешки съдби, докато безчет телеграми се пресичат, а печатниците, с огромна скорост бълват километри вестници.“

Из „Някои бележки за колумбийското изложение в Чикаго от 1893 г.“, Ж. А. Хенри, 1894 г.

А) Запишете две доказателства от текста, че описанието е свързано с град по време на Втората индустриална революция?

Б) Как масовото внедряване на машините е променило Чикаго?

В) Как индустриализацията е променила всекидневието на хората?

21. За първи път в държавен документ от 1789 г. е упоменато понятието „гражданин“. Представете в кратък свързан текст от 5-6 изречения отговор на въпроса „Как „Декларацията за правата на човека и гражданина“ превръща поданиците в граждани?“. Вземете под внимание следните опори: кои са основните права провъзгласени в документа, какви задължения имат гражданите, какви са отношенията им с държавата, на какво се основават отношенията между граждани.

„Хората се раждат равни и свободни... 2. Целта на всеки държавен съюз е осигуряването на естествените и неотнимаеми права на човека. Такива права са свободата, собствеността и съпротивата срещу потисничество... 4. Свободата е право да се върши всичко, което не вреди на другите. 5. Законът може да забранява само действия, вредни за обществото. 6. Всички граждани имат право да участват лично или чрез свои представители в създаването на законите... 11. Свободното изразяване на мислите и мнението е едно от на – драгоценните права на човека. 13. За поддържане на обществената сила и разходите на администрацията е необходим общ данък, той трябва да бъде равномерно разпределен между всички граждани съобразно техните възможности... 17. Тъй като собствеността е неприкосновено и свещено право, никой не може да бъде лишен от нея...“

Из „Декларацията за правата на човека и гражданина“, 26 август 1789 г.

22. Лика Янко е българска художничка с албански произход. Обвинена в „авангардизъм“ и „недисциплинираност“, повече от 14 години тя не може да участва в изложби и да пътува в чужбина. Прочете историческите източници и изпълнете задачите.

Източник 1.

Пламен Зидаров, социалистически реализъм, плакат от 1955г.

Лика Янко, Мадона, авангардизъм, 70-те години на XX в.

Източник 2.

„София, 7.IV. 1967

До другаря Крум Василев

Отдел „Изкуство“ при ЦК на БКП

Другарю Василев,

По повод молбата на художничката Лика Янко във връзка със съкращението на срока на нейната самостоятелна изложба Бюрото на Управителния съвет при СБХ Ви уведомява: Постоянният художествен съвет при СБХ назначи комисия, която да прегледа картините на Лика Янко за нейната самостоятелна изложба. След като разгледа внимателно творбите, комисията предложи на авторката да отстрани онези от тях, които не отговаряха на нашето разбиране за реалистично изкуство. Художничката се съгласи с това становище. На практика обаче, тя не изпълни изцяло тези препоръки, поради което в изложбата ѝ бяха показани творби, неотговарящи на изискванията и духа на нашето съвременно реалистично изкуство, поради това Бюрото на СБХ намери за целесъобразно да съкрати срока на нейната изложба.“

Председател на СБХ (Съюз на българските художници)

Източник 3.

„... бяха минали около десетина години от провала със самостоятелната ми изложба. Вярвах, че нещата, поне що се отнасяха до мен, са се променили. Избрах една от моите колоритни картини (смятах, че е по-приемлива за журито) ... След журирането попитах за резултата. „Отхвърлена е“ – ми отговориха. Ясно ми стана: не съм за тях. Излишно е да опитвам. Пък и е много унизително. Повече не повторих грешката!“

Лица Янко, интервю пред проф. Димитър Аврамов

- А) Опишете механизма, чрез който държавата поставя под контрол изкуството.
- Б) С помощта на изображенията обяснете защо картините на Лица Янко не отговарят на изискванията за реалистично изкуство?
- В) Какво решение за творчеството на Лица Янко е взето?
- Г) Какъв извод за живота на българските творци от времето на комунистическия режим може да се направи от смисъла на подчертания текст в източник 3?

23. Прочетете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

„УНИЦЕФ е упълномощен от Общото събрание на ООН да се застъпва за защитата на правата на децата, да помага за посрещането на основните им нужди ... УНИЦЕФ се ангажира да осигури специална защита за децата в най-неравностойно положение – жертви на война, бедствия, крайна бедност, всички форми на насилие и експлоатация, както и тези с увреждания... УНИЦЕФ работи с всичките си партньори за постигане на целите за устойчиво човешко развитие, приети от световната общност, и реализирането на визията за мир и социален прогрес, залегнали в Хартата на ООН.“

От официалния сайт на УНИЦЕФ

Източник 2.

Лого на УНИЦЕФ

- А) Подструктура на коя организация е УНИЦЕФ?
- Б) Кой елемент от логото показва международния характер на УНИЦЕФ?
- В) Чии интереси защитава УНИЦЕФ според логото и текста?
- Г) Към постигането на какви глобални цели е насочена дейността на организацията?

24. Прочете източниците и отговорете на въпросите.

Източник 1.

Слънчев бряг, пощенска картичка от 1957 г.

Източник 2.

Слънчев бряг, пощенска картичка от 1980 г.

Източник 3.

Таблица: Годишен брой туристи посетили България 1965 – 1985 г.

Година	1965 г.	1970 г.	1975 г.	1980 г.	1985 г.
Брой туристи	1 000 000	2 500 000	4 000 000	5 500 000	7 300 000

Източник 4.

„... Член 4. Договорящите страни ще поощряват и укрепват развитието на индивидуалния туризъм между Народна република България и Унгарската народна република, като непрекъснато разширяват и усъвършенствуват даваните услуги. Договорящите страни ще подобряват и разширяват услугите на автотуристите чрез развиване на още по-широка мрежа от бензиностанции, автосервизи и ремонтни работници по протежение на главните пътни магистрали, осигуряване на техническа и правна взаимопомощ на членовете на автомобилните и турингклубовете.“

Из „Спогодба между правителството на Народна Република България и правителството на Унгарската Народна Република за сътрудничество в областта на туризма“, 3 октомври 1969 г.

- А) Каква тенденция в развитието на курорта „Слънчев бряг“ показват снимките?
- Б) Как тя се потвърждава от данните в таблицата?
- В) Какво влияние оказват международните споразумения в туризма за цялостното развитие на страната?
- Г) Какви според вас са негативните последици за развитието на България от постоянно увеличаващия се брой туристи? Аргументирайте се.

25. Проучете информацията в таблицата и отговорете в кратък свързан текст от 4 – 5 изречения на въпроса „Как се създава и развива Европейският съюз?“. При отговора използвайте следните опорни въпроси: как започва евроинтеграцията, как се развива процесът през 50-те години на XX в., как се разраства европейската интеграция, как се оформя окончателно Европейският съюз, какво е мястото на България в тези процеси?

Година	Събитие	Държави
1951 г.	В Париж е подписан Договор за създаване на Европейска общност за въглища и стомана	Франция, Федерална република Германия, Белгия, Нидерландия, Люксембург, Италия
1957 г.	В Рим са подписани Договори за създаване на Европейска икономическа общност и Европейска общност за атомна енергия	
1973-1986 г.	Разширение на тези общности	Присъединяване на нови шест държави
1992 г.	В Маастрихт е подписан Договорът за създаване на Европейския съюз.	
2002 г.	Официално влиза в употреба „еврото“, единната валута в Европейския съюз	Към 2023 г. 20 от държавите-членки на ЕС влизат в Еврозоната
2007 г.	Разширение	България и Румъния

26. Изберете една от предложените възможности, съставете свързан писмен текст и го напишете на предвиденото място в листовете за отговор.

(1) Отговор на въпрос по исторически проблем:

Как покръстването на българите се вписва в процеса на християнизация в Европа през IX – XI век?

При отговора вземете под внимание следните въпроси:

1. Кои са основните центрове на християнската Църква през IX – XI век и каква е тяхната политика към езичниците?
2. Каква е връзката между християнизацията и оформянето на средновековните монархии?
3. Какво е мястото на българските земи в политиката на християнските църкви?
4. Кои са основните етапи, през които минава процесът на християнизация на българите?
5. Как покръстването на българите влияе върху процеса на разпространение на християнството в Източна Европа?

(2) Съставете текст върху разнообразни исторически източници.

Анализирайте представените източници и съставете свързан писмен текст в отговор на въпроса:

Каква е ролята на олимпийското движение за толерантността и мирното общуване между народите и държавите в света?

При съставянето му вземете под внимание следните въпроси:

1. Кои са основните цели и принципи на олимпизма? (източник 1)
2. Кога и къде е поставено началото на съвременното олимпийско движение? (източник 2)
3. Как България става част от него? (източник 3)?
4. Как идеологията и политиката се отразяват на олимпийското движение? (източници 4, 5 и 6)?
5. Какво е мястото на параолимпийските игри за поддържане духа на олимпизма? Какво е участието на България в тях? (източник 7)?

Източник 1.

„1. Олимпизмът е философия на живот, възхваляваща и комбинираща в едно балансирано цяло качествата на тялото, волята и ума. Съчетавайки спорта с културата и образованието, олимпизмът търси да създаде начин на живот, основаващ се на радостта от усилието, образователната стойност на добрия пример, социалната отговорност и уважението към универсалните фундаментални етически принципи.

2. Целта на олимпизма е да постави спорта в услуга на хармоничното развитие на човечеството с оглед на насърчаване на мира в обществото при зачитане на човешкото достойнство.

3. Олимпийското движение... покрива петте континента. То достига своя връх, събирайки заедно спортистите по света на големия спортен фестивал – олимпийските игри. Техен символ са пет преплетени кръга.

4. Практикуването на спорт е човешко право. Всеки човек трябва да има възможност да практикува спорт, без никакъв вид дискриминация и в олимпийския дух, което изисква взаимно разбирателство в дух на приятелство, солидарност и честна игра.

6. Всяка форма на дискриминация спрямо страна или човек на основата на раса, религия, политика, пол или друг признак е несъвместимо с принадлежността към олимпийското движение...“

Из „Олимпийска харта“, 1978 г., (съдържа правилата формулирани от Пиер дьо Кубертен през 1899 г.)

Източник 2.

„Идеята принадлежи на френския аристократ и педагог Пиер дьо Кубертен, който е убеден, че спортът може да допринесе за мира и разбирателството между народите. През 1894 г. с участието на 30 държави на конгрес в Сорбоната, организиран от Пиер дьо Кубертен, е създаден, Международният олимпийски комитет (МОК). Той определя за домакин на първата олимпиада град Атина, Гърция. На игрите там участват 241 спортисти от 14 страни. Проведените игри имат голям успех, което води и до създаване на националните олимпийски комитети, а и спортът скоро става елемент от масовата култура на света.“

Първата съвременна олимпиада в Атина, 1896 г., по материали от интернет

Източник 3.

„Българското правителството разглежда на свое заседание от 15 март 1896 г. доклада на министъра на просвещението Константин Величков и взема следното решение с протокол № 3046: „Разрешава се да се командирова в Гърция петима души членове от Българското гимнастическо дружество „Юнак“, за да представляват това първо българско дружество в тържеството по случай отпразнуването хилядогодишнината от първата олимпиада и подновяването на олимпийските игри ...“

За участие в състезанията е включен единствено швейцарският учител Шарл Шампо. В официалните протоколи на игрите той се е записал Шарл Шампов, което подчертава неговото лично убеждение и намерение да се състезава за България. Шампо взема участие в състезанията по гимнастика – индивидуални изпитания на прескок на кон, кон с гривни и успоредка... Шампо се класира на 5-то място на прескок на кон.“

Из каталог „Олимпийската слава на България“, доц. Лозан Митев, 2014 г.

Източник 4.

„XI-та лятна олимпиада се провежда в Берлин, нацистка Германия, а Хитлер я използва за да популяризира своя режим и идеология. С пропагандна цел на 1 август Хитлер открива игрите и за първи път телевизия предава пряко сигнала от 25 екрана, разположени из целия Берлин. Първи в класирането са германците с 89 медала, 33 от които златни.“

По материали от интернет

Източник 5.

Джеси Оуенс, американски лекоатлет, печели с фантастични постижения четири златни медала на игрите в Берлин, 1936 г. На почетната стълбичка, отказва да вдигне ръка в нацистки поздрав. Митът за превъзходството на арийската раса е смазан, а Хитлер демонстративно напуска трибуната.

Източник 6.

„Олимпийското движение се оказва по-слабо от войните, поради което не се организират олимпиади през 1916, 1940 и 1944 г.

Летните игри в Мюнхен от 1972 г. стават арена на трагичен инцидент. Палестинска терористична организация взема за заложници и убива 11 членове на израелския олимпийски отбор. Обсъжда се прекратяване на игрите.

Игрите в съветската столица (1980 г.) са бойкотирани от повечето западни страни, заради инвазията и войната, която комунистически СССР води срещу Афганистан. Участват 5217 спортисти (1125 жени) от 80 страни. Най-много медали печелят спортистите на СССР – 195 (80 златни).

Игрите на XXIII Олимпиада се провеждат в Лос Анджелис, САЩ. В началото на 1984 г. обединението на спортните организации на социалистическите страни, под ръководството на СССР взима решение да бойкотира олимпийските игри в Лос Анджелис с аргументи, че е застрашена сигурността на състезателите и се нарушават правилата за провеждане на игрите свързани с тяхната комерсиализация. Този бойкот е

следствие от изострянето на политическите отношения между САЩ и СССР още от края на 70-те години на XX в. и е отговор на бойкота на САЩ през 1980 г. на игрите в Москва. Главните последици от това решение са предимно върху самите състезатели, чиито усилия и подготовка остават без реализация на най-висшия спортен форум в света.

По материали от сайта на Българската асоциация на спортистите олимпийци

Източник 7.

„На 29 юли 1948 г., в деня на церемонията по откриването на Олимпийските игри в Лондон, д-р Лудвиг Гутман организира в клиниката, в която работи първото състезание за атлети в инвалидни колички, което той нарича „Игрите в Стоук Мандевил“. В тях участват в стрелба с лък 16 пострадали военнослужещи, сред които и 2 жени.

Игрите в Стоук Мандевил по-късно стават Параолимпийски игри, които за първи път се провеждат в Рим, Италия, през 1960 г. с участието на 400 спортисти от 23 държави. Оттогава те се провеждат на всеки четири години.

През 1976 г. първите Зимни игри в историята на Параолимпийските игри се провеждат в Швеция. Игрите се провеждат на всеки четири години с церемония по откриването и церемония по закриването на Параолимпийските игри.

Най-успешната година за българските параолимпийци са летните игри през 1988 г. в Сеул, Южна Корея, когато те печелят в леката атлетика два златни и един сребърен медал.

От 1988 г. Параолимпийските игри се провеждат в същия град като Олимпийските игри, три седмици след приключването им и на същите терени.“

По материали от сайта на Международния параолимпийски комитет,

<https://www.paralympic.org/>

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
ДЪРЖАВЕН ЗРЕЛОСТЕН ИЗПИТ ПО
ИСТОРИЯ И ЦИВИЛИЗАЦИИ – 25 август 2023 г.
ПРОФИЛИРАНА ПОДГОТОВКА

ВАРИАНТ № 2

Задача от 1 до 15.

Ключ с верните отговори

Въпрос №	Верен отговор	Брой точки
1.	В	1
2.	А	1
3.	В	1
4.	В	1
5.	Б	1
6.	Г	1
7.	Г	1
8.	В	1
9.	А	1
10.	В	1
11.	В	1
12.	Б	1
13.	Б	1
14.	Б	1
15.	Г	1

Примерни отговори на задачите със свободен отговор

(При оценяването се търсят адекватни спрямо условията на задачите, правилни и логически структурирани отговори, без да се изисква дословно възпроизвеждане на дадените примерни отговори.)

Задача 16. – 4 точки

- А) Феодалната йерархия се състои от две групи – сеньори и васали.
- Б) В основата на феодалната йерархия стои принципът на васалитета – васалът е подчинен на своя господар. Сеньорът раздава земи (феоди) на своите васали за владение и ги покровителства, в замяна васалът се задължава да служи на сеньора и да му оказва военна помощ.
- В) Кралят остава върховният сюзерен, който привлича най-верните от графовете. Те от своя страна привличат по-дребни васали, разширявайки мрежата от йерархични връзки и зависимости
- Г) Клетвата за вярност скрепява договора и личната връзка/символизира обвързване на васала със сеньора на основата на доброволното покорство.

Задача 17. – 5 точки

Създаден кратък свързан текст с 4 – 5 изречения.

Задача 18. – 4 точки

- А) Петър Берон описва взаимното училище
- Б) И двамата предлагат конкретните мерки, които учителя може да използва спрямо учениците: похвали за заслужилите, за непослушните - убеждаване, отделяне от останалите ученици, но и двамата отричат физическите наказания като средство за възпитание.
- В) За да се задържи вниманието на децата те предлагат редуване на учебния процес с отдих и почивка, редуване на учене с игра.
- Г) Още преди два-три века педагозите обръщат внимание към личността на ученика, което е актуално и за модерното образование.

Задача 19. – 4 точки

- А) Авторът е привърженик на комунизма.
- Б) Тъй като по мирен път не може да се унищожи частната собственост, това ще го направи подтиснатият пролетариат (той ще бъде принуден да използва насилствени средства).
- В) Мерките, които отговарят на термина „национализация“ са експроприация на поземлените собственици; конфискация на имуществата; създаването на национална банка, като се закрият частните.
- Г) В картината са представени охолството на буржоазното общество, което си осигурява висок стандарт на живот за сметка на работническата класа и бунтът на пролетариата срещу наложения ред и готовност за революция, с цел разрушаване на установения обществен ред.

Задача 20. – 4 точки

- А) Записани са някои от следните доказателства: елеватори/асансьори, доменни пещи за производство на чугун, леярни, борсата
- Б) Самият град заприличва на машина под налягане, пещ от която безбройни комини изпускат черен гъст дим.
- В) Огромен град с милионно население, ожесточена и безпощадна борба, в която може да се загуби състояние и бързо да се сринат човешки съдби, медиите са навлезли във всекидневието на хората.

Задача 21. – 5 точки

Създаден кратък свързан текст с 5 – 6 изречения.

Задача 22. – 5 точки

- А) Постоянният художествен съвет на СБХ създава комисия, която разглежда картините преди изложба и ги цензурира. Постоянният художествен съвет взима решение и докладва на специален отдел „Изкуства“ към ЦК на БКП
- Б) Комунистическата представа за изкуството е, че то трябва да подкрепя и прославя партията, да налага нейната идеология. Социалистическият реализъм е обявен за единствено приемлив метод за изразяване във всички форми на изкуството. Картината на Лика Янко не прилича по изразните си средства на плаката и не прославя партията и идеалите ѝ, затова нейните творби са отхвърлени.
- В) Изкуството ѝ е определено като проява на недисциплинираност, първата ѝ изложба е закрыта набързо, 14 годни художничката няма право да участва в изложби и да пътува в чужбина.
- Г) Пред изкуството се налагат ограничения, които оказват влияние върху живота и творчеството на творците. Или започват да следват начертания от партията път – предават своя уникален поглед към света, или за да не се унизяват се оттеглят в своя творчески свят без право да показват творбите си пред публиката.

Задача 23. – 4 точки

- А) УНИЦЕФ е подструктура е на Организацията на обединените нации (ООН).
- Б) Земното кълбо от логото показва международния характер на организацията.
- В) УНИЦЕФ защитава интереси на децата като цяло и най-вече на децата в най-неравностойно положение – жертви на война, бедствия, крайна бедност, всички форми на насилие и експлоатация, както и тези с увреждания.
- Г) Поддържането на мира в света, защита правата на децата, устойчиво човешко развитие, социален прогрес.

Задача 24. – 5 точки

- А) Тенденцията е към сериозно нарастване на площта на курорта, в който се появяват много нови многоетажни хотели, които посрещат милиони туристи на година.
- Б) За 20 години туристите в България нарастват 7 пъти; 7 млн. туристи.
- В) Те оказват положително влияние, защото държавата отделя средства за инфраструктурата, която да посрещне големия брой туристи. Строят се пътни магистрали, разширява се мрежата от бензиностанции, автосервизи и ремонтни работилници.
- Г) Всичко това се отразява на природата и в това се крият негативните последици. Започва процес на презастрояване на Черноморието, увеличаване на риска за околната среда и природата поради замърсяване на морето и крайбрежната зона, защото пречиствателните съоръжения не са пригодени за обслужването на толкова много хора. Постепенно природата отстъпва пред действията на хората, като дори защитени зони се превръщат в печеливши плажове.

Задача 25. – 5 точки

Създаден кратък свързан текст с 4 – 5 изречения.

Задача 26. Създаване на свързан писмен текст по исторически проблем или свързан писмен текст върху няколко източника (по избор на зрелостника).

40 точки се получават за пълен отговор, който включва:

- Създаване на свързан писмен текст;
- Правилно използване на исторически понятия и термини;
- Анализ и обобщения на основата на аргументирани твърдения;
- Висока езикова и правописна култура.